

نسخه‌های جدید کتابخانه

(گزیده‌ای از نسخه‌های خطی کهن و نفیس تازه خریداری شده)

سید محمود مرعشی نجفی

مؤلف نسخه حاضر حدود سال ۷۴۵ در شهر یزد می‌زیسته و در نهایت به سال ۷۶۶ قمری در اصفهان در گذشته است. متأسفانه تعدادی از رجال‌شناسان و مورخان جد را با نوه که مؤلف نسخه مذکور (زایچه امیرزاده رستم) یکی دانسته و گفته‌اند وی از علمای سده دهم قمری بوده است. از جمله مؤلف کشف الظنون (ج ۲، ص ۱۷۶۴) و مرحوم آقابزرگ تهرانی در اعلام الشیعه و...؛ در صورتی که عمادبزرگ در سده هشتم قمری و نوه وی (عماد دوم) در سده نهم و یا اوایل دهم قمری می‌زیسته و تألیف دیگری به جز همین زایچه به وی نسبت داده نشده، و چون در اسم تشابه دارند، امر بر بسیاری مشتبه شده است.

البته ما هم یقین نداریم که مؤلف نسخه زایچه، نوه عماد اول باشد و دیگر آن که نمی‌توان ادعا کرد که وی فرزند عماد اول است؛ زیرا عماد اول در سال ۷۶۶ قمری در گذشته و عماد دوم این اثر را حدود سال ۸۷۳ نگاشته است، و نمی‌تواند فرزند عماد اول باشد؛ و به احتمال قریب به یقین نوه عماد اول است. به هر حال، نسخه حاضر بسیار نفیس و گرانبها و نایاب و در عصر مؤلف یعنی نیمه دوم سده نهم قمری کتابت شده و شاید نسخه اصلی باشد که به دستور مؤلف کتابت شده است.

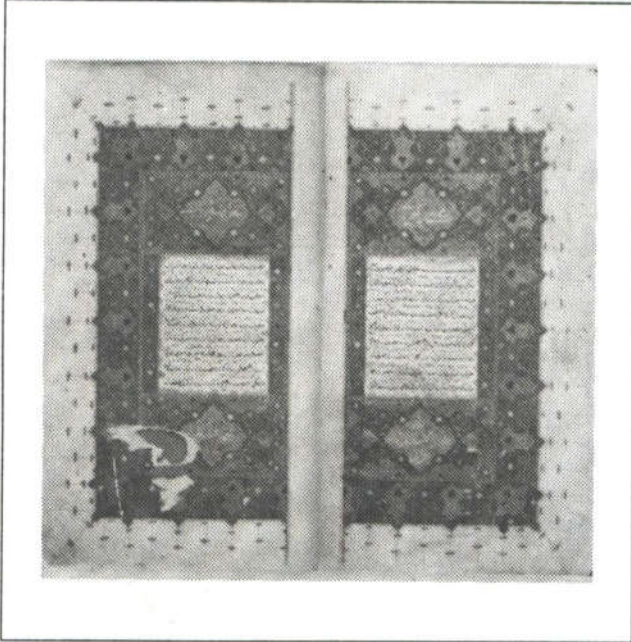
این گونه نسخه‌ها را معمولاً مؤلفان برای حکام و امیران پیش کش می‌کردند، خط نسخه ثلث بسیار خوش که یقیناً به خط یکی از استادان خوشنویس برجسته آن عصر کتابت شده است. عناوین با آب طلای ناب و لاجورد و سنگرف و دارای جداول و دوایر نجومی بسیار زیبا، برگ پایانی افتاده و دارای قطع رقعی است. این نسخه

در زمستان سال جاری مجموعه‌ای از کتاب‌های نفیس خطی از افراد مختلف خریداری و یا به این کتابخانه اهدا شده است که به ذکر چند نمونه از آنها می‌پردازیم.

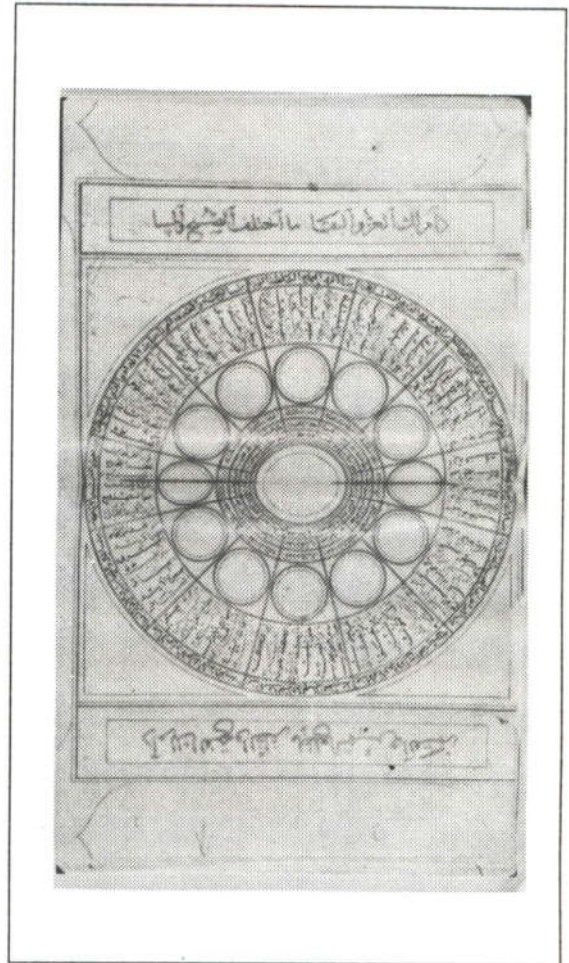
۱. زایچه طالع امیرزاده رستم بهادر فرزند امیرزاده عمر شیخ بهادر فرزند امیر تیمور گورکان، تألیف عماد بن یحیی منجم کاشی، وی این اثر را احتمالاً حدود سال ۸۷۳ ه. قمری به نام نوه امیر تیمور رستم نگاشته است، نسخه بسیار نفیس و نایاب و کهن و فوق‌العاده هنری. اینجانب به جز نسخه‌های دیگر از این کتاب - که در کتابخانه مرحوم حسن نراقی کاشانی (مؤلف تاریخ اجتماعی کاشان) موجود بوده و اینک مشخص نیست که در کجا قرار دارد - نسخه دیگری از آن نیافتم. جد مؤلف نیز عمادالدین یحیی بن احمد کاشی، متوفی به سال ۷۶۶ ه. قمری، می‌باشد، که آثار بسیاری را نگاشته است؛ که از جمله می‌توان آثار زیر را برشمرد: کتاب مفتاح العلوم سکاکی، حاشیه بر کتاب آداب البحث سمرقندی، لباب الحساب - که در سال ۷۴۴ قمری به نام مجدالدین عبدالله بن محمد بن حسین کاشانی تألیف نموده - و نیز رساله «استخراج مجهولات عددیه»، کتاب ایضاح المقاصد در قواعد کلی حساب و هندسه و جبر که برای خواجه غیاث الدین محمد بن خواجه رشیدالدین فضل‌الله نگاشته است و نسخه‌ای از آن در کتابخانه انجمن آثار ملی کاشان قرار داشته و از کتب مرحوم آیت‌الله علوی بر جردی کاشانی بوده است. عمادالدین یحیی جد

بسیار ارزشمند و تاریخی است. برای بررسی بیشتر می‌توان از کتب تراجم و رجال بهره جست «شماره موقت: ۹۲۳۳».

در تملک وی قرار گرفته است. او کتابخانه نفیسی داشته و بیشترین نسخه‌های خطی آن را به تدریج از سی سال قبل تا کنون اینجانب برای این کتابخانه بزرگ خریداری نموده‌ام.

کیمیای سعادت، از غزالی، نسخه بسیار نفیس و مذهب هنری، سال ۹۰۷ هجری

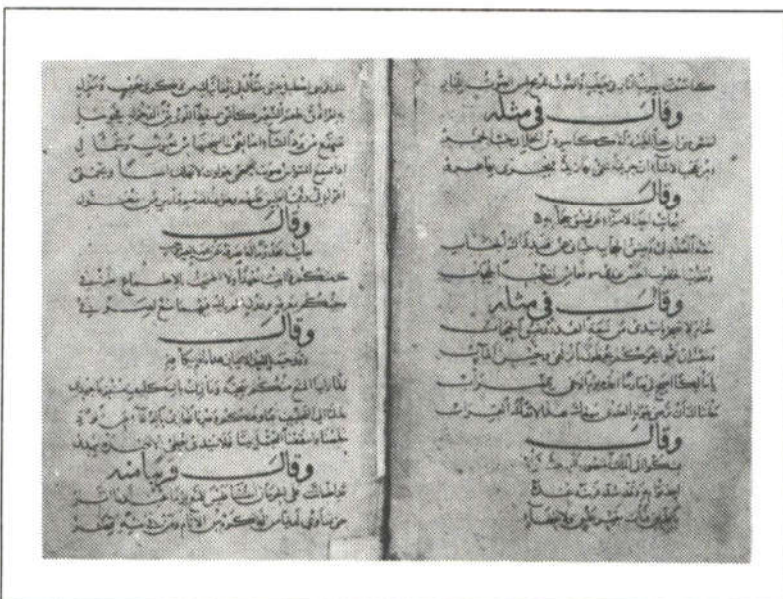

زایچه امیرزاده رستم بهادر، سده ۹ هجری

۲. کیمیای سعادت، امام محمد غزالی طوسی، نسخه بسیار نفیس و ارزشمند هنری و تزینی در قطع وزیری، کتابت در دوم رجب سال

۳. دیوان اشعار صفی الدین عبدالعزیز بن محاسن بن سرا یا الحلّی الطائی، متولّد ۶۷۷ و متوفی به سال ۷۵۰ یا ۷۵۲ قمری یا ۷۵۹؛ به زبان عربی، این نسخه، کهن‌ترین و نفیس‌ترین نسخه موجود این دیوان به شمار می‌آید. زیرا دقیقاً در اوائل سده ۸ ق در زمان حیات شاعر کتابت شده است، عنوانی ثلاث درشت مشکی، چند برگ از آغاز نسخه نو نویس شده، این نسخه از نظر قدمت کتابت فوق‌العاده اهمیت دارد، جلد تیماج ضربی فرسوده با ترنج و سرترنج، قطع رقعی.

۹۰۷ قمری به خط نسخ ممتاز محمد بن محمد بن احمد الخیری الانصاری، دو صفحه آغازین، مرضع و مذهب ممتاز رنگین که تمامی دو صفحه را در برگرفته است. چنین تذهیب استادانه که در اوایل عصر صفوی ترسیم شده، در معدود نسخه‌ای یافت می‌شود. نیکوست اگر این دو صفحه به صورت رنگی بزرگ چاپ و منتشر گردد. همچنین در سه موضع دیگر نسخه سرلوح رنگین شبیه همان دو صفحات آغاز لیکن کوچک‌تر، عناوین با آب طلای ناب و شنگرف و لاجورد، برون جلد نیمه سوخت تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج زرین و لچک، درون تیماج کرمی با ترنج و لچک سخت نفیس. این نسخه ارزنده از جمله نسخه‌های کتابخانه حاج فرهاد میرزا معتمدالدوله (عموی ناصرالدین شاه قاجار)، مؤلف کتاب قمقام و غیره بوده، که در سال ۱۳۰۰ قمری

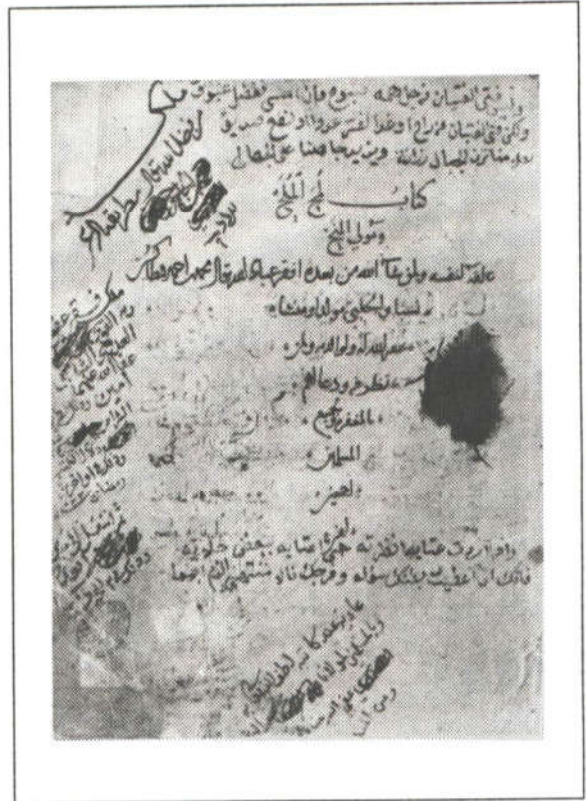

دیوان صفی‌الدین جلی، نسخه کهن سده ۸ هجری

هیچ یک از فهراس موجود کتابخانه‌ها نیامده است، در کتاب کشف الظنون کاتب چلبی درج ۲ ص ۱۰۱۳ چاپ دارالفکر بیروت فقط نامی از این کتاب برده شده و از وجود نسخه‌ای خبر نداده است، کتابت این نسخه در روز یکشنبه ۷ رمضان سال ۷۹۴ قمری به خط نسخ ابی بکر بن عبدالله بن علی بن حسن بن محمد بن الغراب الحنفی، در برگ پایانی خط ابن الکیال شافعی دمشقی محدث در ذیحجه سال ۸۹۴ قمری آمده است، این نسخه به فاصله ۵۹ سال پس از مرگ مؤلف کتابت شده است، خط نسخ، عناوین شنگرف، این نسخه همان‌گونه که در برگ پایانی آمده در تملک برکات بن احمد بن محمدالشهیر بابن الکیال در نیمه دوم سده ۹ ق بوده و در پشت برگ آغاز نسخه طریق روایتی خود تا مؤلف اصلی و نیز شارح آن که همین نسخه می‌باشد با خط خودش چنین آورده:

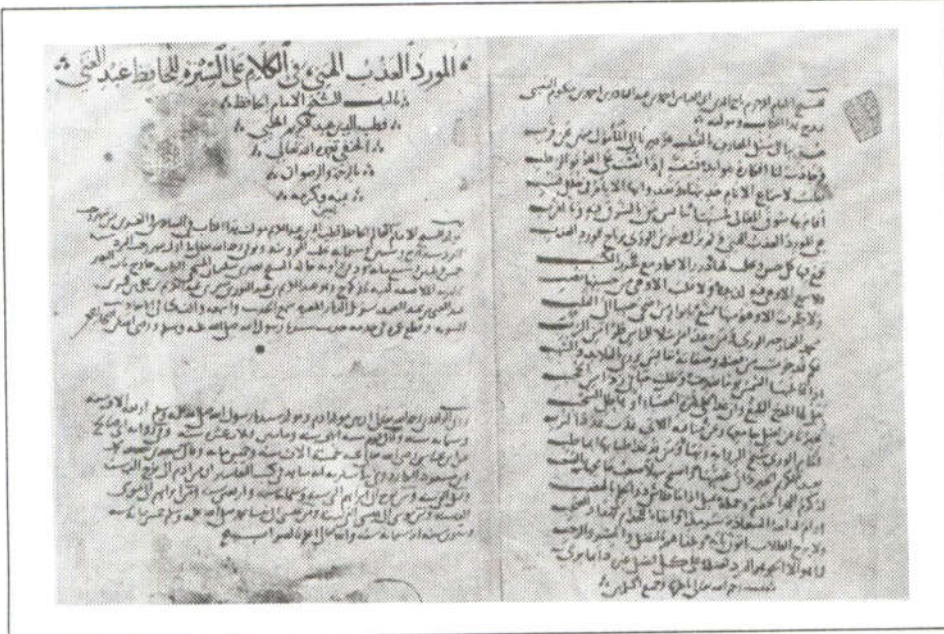
سیره الحافظ عبدالغنی بن عبدالواحد المقدسی من طریق شیخنا برهان‌الدین عن شیخه ابن بردیس البعلی عن ابی جعفر عمر بن امیلة عن ابوالحسن فخرالدین الشهیر بابنالنجاری المقدسی عن مؤلفها الحافظ عبدالغنی و الحمدلله و مالکه برکات بن احمد بن محمدالشهیر بابن الکیال الشافعی المحدث لطف‌الله و بالمسلمین، و اروی عن مصنف هذا الشرح قطب الدین الحلبي من طریق شیخنا المذكور عن شیخه الحافظ محمد بن ناصر الدین عن شیخه ابی هريرة ابن الحافظ شمس‌الدین الذهبی عن ابیه الحافظ الذهبی عن المؤلف قطب الدین. و من طریق شیخنا... ابن قاضی شهبة عن والده تقی الدین بن رافع السلامی عن شیخه قطب الدین عن طریق شیخنا العلامة

۴. لُحْمُ المُلْحِ و مولی المینح (عربی): از ابی المعالی سعد بن علی الخطیری، نسخه بسیار نفیس و مهم و ارزشمند، کتابت در نیمه نخست سده ۹ قمری به خط یکی از علمای اهل سنت بانام محمد بن احمد الانطاکی الحلبی که نسخه را به خط نسخ برای خودش کتابت کرده است، تا کنون در هیچ یک از فهراس موجود کتابخانه‌ها چنین کتابی معرفی نشده و احتمالاً منحصر به فرد باشد، مؤلف آن اطلاعات کامل و جامعی در خصوص علم حروف و سجع و قافیه داشته است، چند تملک در پشت برگ آغازین نسخه مشهود می‌باشد، عناوین شنگرف، جلد تیماج قهوه‌ای لولائی، قطع جیبی.

لُحْمُ المُلْحِ و مولی المینح، نسخه سده ۹ هجری

۵. المورد العذب الهنی فی الکلام علی السیره الحافظ عبدالغنی بن عبدالواحد المقدسی (عربی): از حافظ قطب‌الدین عبدالکریم بن عبدالنورین عبدالکریم بن علی بن عمر بن عبدالغنی بن عبدالصمد، ساکن مصر و از حافظان حدیث، متوفی در اوائل رجب سال ۷۳۵ ق و مدفون در کنار قبر دایی خود شیخ نصر بن سلیمان المنجمی در قاهره، ولادت مؤلف نیز در ۲۶ رجب سال ۶۶۴ قمری، وی به جز این اثر کتاب دیگری در احادیث نبوی تألیف کرده است، نسخه حاضر منحصر به فرد و در

المورد العذب الهنی، سال ۷۹۴ هجری

به شمار می آید، این نسخه را اینجانب به مناسبت یکهزارمین سال تألیف این کتاب شریف، با مقدمه مختصری به صورت تصویری چاپ و منتشر ساختم.

۷. اوضح المسالك الى الفية ابن مالك (عربی): از شیخ ابی محمد عبدالله بن یوسف بن هشام الانصاری النحوی، نسخه بسیار نفیس و کهن و ارزشمند، کتابت در پنجشنبه ۱۴ جمادی الآخر سال ۸۵۵ قمری به خط نسخ یحیی بن داود که برای خود، آن را کتابت کرده است. تملکی در صفحه پایانی نسخه به خط نسخ چنین آمده است:

ان هذا الكتاب قد دخل في نوبة اقل العلماء والحاج محمد مهدي الاصفهاني ابن المرحوم المبرور اوسع زمانه وازهد اوانه العالم الجليل محمد كاظم الخوانساري ابن المرحوم الحاج ميرزا محمد بن محمد علي بن الحاج سمیع بن اسلام بیكا الخوانساری رحمهم الله في أيام اقامتی بدار السعادة زنجان فی شهر سنة سبع و تسعين بعد المأتین و الالف.

شهاب الدین ابی عبیة القلانسی عن شیخه تقی الدین بن قاضی شهبة بالسند المذكور، و من هذین الطریقین نروی عن ابی الفتح ابن سید الناس، یروی عنه ابن رافع المذكور. همچنین یک صفحه قبل از آغاز کتاب، قصیده ای عربی از شیخ تاج الدین ابی العباس احمد بن عبدالقادر بن احمد بن مکتوم القیسی در مدح این کتاب و مؤلف آن آمده است که آن نیز به خط کاتب نسخه می باشد، دو بیت نخست این قصیده چنین است:

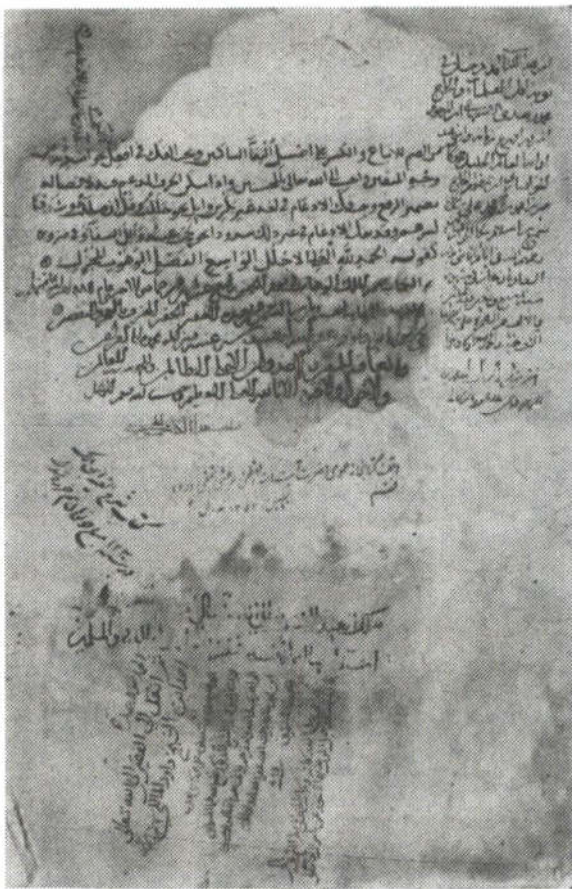
هُدینا إلى سُبُل المعارف بالقطب
و صرنا إلى المأمول منهن عن قُرب
وَ جَادَت لنا افكاره بفوايد
تَشِفُ إذا نُصَّت على اللؤلؤ الرطب

این نسخه بسیار ارزشمند و نفیس در قطع وزیری، عناوین شنگرف، با جلد تیماج قرمز می باشد.

۶. نهج البلاغة: از شریف رضی متوفی ۴۰۶ قمری، نسخه بسیار نفیس و کهن و ارزشمند، این نسخه را کاتب که ظاهراً از استادان

و مشاهیر نسخ نویسان سده ۸ قمری بوده به خط نسخ معرب در سده ۸ قمری آن را کتابت کرده و به یکی از حکام و سلاطین عصر خود پیشکش نموده است، این نسخه در قطع سلطانی بوده و متأسفانه در پی صحافی پی در پی آن در طول قرون و اعصار گذشته لبه های آن را بریده و اندکی از حواشی نیز رفته است؛ یک سرلوح رنگین زیبا در صفحه آغازین نسخه در همان سده ترسیم گردیده است. ظاهراً در عصر صفوی این نسخه فرسوده بوده و به صورت متن و حاشیه ترمیم گردیده است به گونه ای که تشخیص آن برای افراد غیر کارشناس مشکل می باشد، بین متن و حاشیه با یک جدول زرین تزیین شده تا مشخص نشود که متن حاشیه شده، در اثر برش های متعدد، خط کمند صفحات از میان رفته است، در صفحه اول و دوم در حاشیه در عصر صفوی گل و بوته زرین ترسیم گردیده و نیز در پشت برگ آغازین در داخل کادر، تصویر درخت و گل و بوته ترسیم گردیده و نام کتاب را با خط نسخ در آن نوشته اند.

در برگ پایانی نام کاتب و تاریخ کتابت بوده است که بر اثر مرور زمان محو شده و قابل خواندن نمی باشد، هر صفحه دارای ۱۲ سطر و گاه ۱۳ سطر نسخه مقابله و تصحیح شده؛ و هر جا که از متن افتاده بوده یا نیاز به توضیح داشته آن را در عصر صفوی بعد از متن و حاشیه آن را به حاشیه منتقل نموده اند. این نسخه در تملک «جلیل الحسینی» بوده است، این نسخه از نظر قدمت تاریخ کتابت و نوع خط و سبک نگارش آن بسیار ارزشمند می باشد، قطع رحلی، جلد تیماج مشکی. بحمد الله بیشتر نسخه های کهن و نفیس کتاب شریف نهج البلاغه در این کتابخانه بزرگ موجود می باشد که کهن ترین آن نسخه ای است که در سال ۴۶۹ قمری به خط نسخ کتابت شده و کهن ترین نسخه موجود

اوضح المسالك، سال ۸۵۵ هجری

چند تملک دیگر نیز در همین صفحه آمده از جمله محمود الحسینی ابن محمد خادم بیت الله سنة ۹۷۵ ه. ق، و تملک احمد بن الشیخ داود المالکی سنة ۹۴۹ ه. ق، و نیز چند تملک دیگر

محمدباقر حسینی مرعشی (عربی)، کتابت در سده سیزده قمری
 عناوین شنگرف. ۲. الفوائد المتفرقة المأخوذة من شرح کمال الدین
 محمدبن فخر بن علی اللاری علی الرسالة الزوراء للمحقق الدوانی،
 خط نسخ، کتابت سده سیزده قمری عناوین شنگرف. ۳. مظهر الانوار
 از مولی محمدتقی استرآبادی ساکن مشهد مقدس، خط نستعلیق
 خوش، عناوین شنگرف، کتابت سده سیزده قمری ۴. آغاز وانجام
 (فارسی) از خواجه نصیرالدین طوسی، خط نستعلیق، عناوین
 شنگرف، کتابت پنجشنبه سال ۱۲۸۵ قمری ۵. تحفه حاتمی (فارسی)
 از شیخ بهاءالدین عاملی شامل ۷۰ باب، خط نستعلیق، عناوین
 شنگرف، کتابت سده سیزده قمری ۶. جاماسب نامه (فارسی) خط
 نستعلیق، عناوین شنگرف، کتابت سده سیزده قمری ۷. رساله در
 تحقیق علم به عربی از ملا حنفی، خط نسخ در سده سیزده قمری ۸.
 رساله در عدم مطابقه تصورات با تحقیق نقیض به عربی از ملا حنفی،
 خط نسخ، ۹. رساله در تحقیق النقیض به عربی از ملا حنفی، خط نسخ
 ۱۰. رساله محقق دوانی در تحقیق مطابقه تصورات به عربی، خط
 نسخ کتابت سده سیزده قمری ۱۱. شرح رساله نفس الامر به عربی از
 محقق دوانی ۱۲. شرح رساله نفیس الامر به عربی از ملا حنفی ۱۳.
 رساله در تحقیق کلیات به عربی از قطب الدین رازی، به خط نسخ در
 سده سیزده قمری، عناوین شنگرف، قطع مجموعه رقعی، جلد تیماج
 قهوه‌ای یک‌لا.

۱۲. مدارک الاحکام فی شرح عبارات شرایع الاسلام: از سید
 محمدبن علی بن حسین موسوی عاملی فتونی متوفی ۱۰۰۹ قمری
 شامل کتاب طهارت و صلوة، خط نستعلیق، کتابت در سه‌شنبه ماه
 مبارک رمضان سال ۱۱۲۵ قمری به خط معصوم الجیلانی در مکه
 مکرمه که از روی نسخه اصل به خط مصنف کتابت شده، عناوین
 شنگرف، در پشت برگ آغاز خط سید کاظم موسوی زنجانی آمده
 است. جلد تیماج قهوه‌ای ضربی یا ترنج، عطف پارچه سفید.
 ۱۳. اساس الاصول (عربی)، در ذکتاب الفوائد المدنیة
 استرآبادی از سید دلدار علی بن محمد معین نقوی نصیرآبادی
 لکهنوی هندی، نسخه نفیس برگ آغاز و انجام افتاده، خط نستعلیق،
 عناوین شنگرف، جلد تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج و سرترنج
 و لچک.

۱۴. دیوان اشعار فارسی فیض کاشانی، نسخه نفیس، اینجانب با
 توجه به شناختی که در طول سالیان دراز در بررسی زندگی‌نامه
 خاندان فیض به دست آورده‌ام، می‌توانم بگویم این نسخه به خط یکی
 از فرزندان یا نوادگان فیض است؛ متأسفانه چند برگ پایانی نویسنده
 شده، کتابت در نیمه نخست سده دوازده قمری، خط نسخ زیبا،
 صفحات مجداول زرین با لاجورد، برگ آغاز افتاده، قطع جیبی.

در پشت برگ آغازین نسخه آمده از جمله: احمد بن الافندی،
 جعفر الرومی الحنفی الواعظ بالمسجد الحرام».

نسخه به خط نسخ خوش، دارای حواشی بسیار، عناوین شنگرف
 و مشکی درشت، جلد تیماج قهوه‌ای سوخته ضربی با ترنج از همان
 سده ۹ قمری قطع وزیری.

۸. خلاصة الاخبار فی بیان احوال الأخیار (فارسی): از
 غیاث‌الدین محمدبن همادالدین مدعو به خواند میر مؤلف تاریخ
 حبیب السیر، این کتاب راوی قبل از کتاب حبیب السیر تألیف نموده
 است و در اول کتاب حبیب السیر به این مطلب اشاره کرده است، این
 نسخه نفیس در نیمه نخست سده ۱۲ قمری به خط نستعلیق کتابت
 شده است. سه نسخه دیگر از این کتاب به شماره‌های «۴۴۳۶»
 و «۷۲۶۳» و «۱۱۱۹۷» در این کتابخانه بزرگ موجود می‌باشد، از
 دیگر خصوصیات این نسخه آن‌که کتابت «بهجة المباح» به فارسی در
 تلخیص کتاب مباح المہج فی مناهج الحج در فضائل نبی اکرم
 - صلی الله علیه و آله - و ائمه طاهرین - علیهم السلام - و معجزات آنان
 تألیف شیخ ابی سعید و یا ابی علی حسن بن حسین شیعی سبزواری
 بیهقی از دانشمندان سده هشتم قمری و از شاگردان علامه حلی در
 حاشیه این نسخه از آغاز آمده و به علت کمبود کاغذ کاتب نسخه،
 بخشی پایانی این اثر را چون در پایان نسخه به اتمام نرسیده مجدداً از
 نیمه نسخه به بعد آن را به پایان برده است. نسخه بسیار نفیس، قطع
 رحلی کوچک، نسخه فرسوده شده و نیاز به ترمیم دارد.

۹. عقائد الشیعة و فوائد الشریعة، در اصول دین (فارسی): از مولی
 علی اصغر بن علی اکبر بروجردی متولد سال ۱۲۳۱ قمری، این کتاب
 راوی در عصر محمدشاه قاجار ابن فتحعلی شاه به خواهش حاج میرزا
 آقاسی نگاشته است، خط نستعلیق، عناوین شنگرف، نسخه را محمد
 کاظم ولد علی اکبر خان نوری اسفندیاری در یکشنبه ۲۴ جمادی
 الآخر سال ۱۲۷۵ قمری در عصر مؤلف کتابت کرده است. خط نو
 کاتب نسخه در برگ پایانی در محرم سال ۱۳۶۹ قمری آمده و نوشته
 است: «نسخه به خط جد بزرگوارم می‌باشد». از مؤلف این کتاب اثر
 دیگری به نام نور الانوار نیز موجود می‌باشد. قطع رقعی.

۱۰. رساله در خصوص شروط صلوة و ارکان و واجبات
 و مستحبات و مکروهات از علمای نیمه نخست سده سیزده قمری،
 نسخه نفیس و چاپ نشده، خط نسخ درشت، عناوین مشکی، کتابت در
 ۲۰ شوال ۱۲۶۴ قمری به خط حسین بن عبدالله بن ابراهیم بن سلیم
 التستری البحرانی که به دستور ملا محمد لاری سالن لنجه کتابت
 نموده است. متأسفانه برگ‌های نسخه فرسوده است، قطع جیبی.

۱۱. مجموعه ۱۳ رساله در یک جلد، بدین ترتیب:

۱. نبراس الضیاء و تسواء السواء فی شرح باب البلاء از میرداماد

برای این کتابخانه بزرگ خریداری نموده‌ام. ان‌شاءالله اگر موفق شوم در مورد این کتابخانه و صاحبان آن گزارشی تهیه و در این فصلنامه خواهم آورد.

۱۷. جلد سوم کتاب مسالک الافهام فی شرح شرایع الاسلام (عربی) از شیخ زین‌الدین علی‌بن‌احمد عاملی معروف به شهید دوم متوفی به سال ۹۶۶ قمری، نسخه نفیس، تمامی این نسخه به خط نسخ عالم بزرگوار ملاخلیل‌بن‌محمد زمان قزوینی است که در سال ۱۱۲۰ قمری آن را برای خود کتابت نموده است. این ملاخلیل غیر از ملاخلیل قزوینی صاحب شرح اصول کافی و کتاب‌های دیگر است، ملاخلیل کاتب این نسخه نیز از علمای برجسته سده دوازده قمری بوده، این نسخه نیز از جمله نسخه‌های کتابخانه سیدابوالقاسم موسوی زنجانی بوده، دستخط وی در سال ۱۲۴۹ قمری در پشت برگ آغازین نسخه آمده است. همچنین خط فرزند وی ابوطالب محمدبن ابوالقاسم نیز به سال ۱۳۱۷ قمری در زیر خط پدرش مشهود می‌باشد. قطع وزیری. فاقد جلد.

۱۸. من لایحضره الفقیه از شیخ صدوق، نسخه نفیس و مصحح که به وسیله یکی از علمای عصر صفوی مقابله و تصحیح شده و عبارت «ثم بلغ قرائة و فقه الله تعالی» در بسیاری از مواضع نسخه آمده که شباهت زیادی به خطوط خاندان شهید دوم دارد، کتابت نسخه در سال ۱۰۸۵ قمری به خط نسخ علی‌اصغر بن حاج محمد شفیع سبزواری، عناوین شنگرف، در پشت برگ آغاز خط عبدالرحیم بن محمد سعید الحسینی در ذیحجه سال ۱۲۰۶ قمری با مهر بیضی وی آمده که نسخه را به فرزند خود میر هدایت‌الله هبه نموده است. قطع وزیری، جلد تیماج مشکی.

۱۵. کتاب ربیع الشیعة (عربی): منسوب به سید بن طاووس حلّی این کتاب همان اعلام الوری طبرسی است که با حذف دیباچه آن به نام ربیع‌الشیعه نام‌گذاری شده است. البته تا کنون کتابی به نام ربیع‌الشیعه چاپ نشده است و در خصوص آن مطالب بسیاری است. اینجانب در مورد انتساب آن به سید بن طاووس گزارشی نوشته‌ام که در همین شماره از نظر خوانندگان محترم می‌گذرد. خط نسخ، عناوین شنگرف، کتابت ۱۲ جمادی الاول سال ۱۱۰۱ قمری به خط محمدصادق بن حاجی احمد تونی، پشت برگ آغاز چند تملک دیده می‌شود؛ از جمله: ابوالقاسم بن کاظم الموسوی الزنجانی سال ۱۲۵۵ قمری، و شرف‌الدین محمد مکی بن محمد ضیاء‌الدین من ذریة الشریف ابی‌عبدالله‌الشهید محمدبن مکی‌المطلبی الحارثی الخزرجی العاملی در سال ۱۱۶۹ قمری و نیز تملک علی بن محمد بن شمس‌الدین بن زین‌الدین من سلالة الشریف ابی‌عبدالله‌الشریف‌الشهید ابن مکی احمدبن محمدبن حامد‌المطلبی در سال ۱۱۵۷ قمری. جلد تیماج قهوه‌ای ضربی با ترنج زرین، قطع وزیری.

۱۶. مجموعه دو کتاب از یک مؤلف در یک جلد: ۱. کتاب مفتاح الشفاء در ادویه و ادعیه امراض، به فارسی از مولی فیض‌الله عصاره تستری «شوشتری» در ترجمه کتاب طب الائمة، شامل مقصد و ۵ باب و خاتمه که به امر نواب فتحعلی خان نگاشته است، کتابت در سده دوازده قمری، خط نسخ، عناوین شنگرف، برگ آغاز افتاده، دارای حواشی مختصر به خط سید شبر بن محمد الموسوی. ۲. رساله در ترجمه فارسی طب الرضا(ع) از همان مؤلف؛ رساله نخست این رساله را نیز در دو فصل به امر نواب فتحعلی خان نگاشته است، برگ پایانی افتاده، کتابت در سده دوازده قمری به خط همان کاتب. این نسخه از جمله کتب کتابخانه خاندان موسوی زنجانی بوده است که از اوایل سال ۷۹ تا پاییز در چند فقره نسخه‌های خطی آن را

